

Bundan 10 yıl önce 26 Temmuz 2004 günü, tatile giderken Afyon'da mola verince akşamüzeri 226 metre yüksekliğinde, 507 basamakla ulaşılan Afyon kalesine çıkmıştım. Afyon şehrinin üstünden güneş kaybolmuş, ben kaleden inişe geçtiğimde şehrin bütün camilerinden yükselen akşam ezanı bütün Afyon ufuklarında yankılanmaya başlamıştı. Durdum ve kendi kendime dedim ki:

—*İşte, bu kentin neden istilacı Yunanlıların değil de bir Türk kenti olarak kaldığının sırrı bu!*

Tarihsel maddecilik, diğer sosyal kurumlar gibi dinlerin de niçin ortaya çıktıklarını açıklar.

“*Hepimiz Müslümanız*” sözünü laik aydınlara bir hatırlatma olsun, aynı zamanda onları rahatlatın diye söylüyoruz. Çünkü bu konuda bir tereddüt ve rahatsızlık olduğu açık.

İslamiyet, hiçbir zaman Müslümanlar için aynı şeyi ifade etmedi. Dün de öyleydi, bugün de öyle. Bu nedenledir ki, İslamiyet'in kuruluşu bile tamamlanmadan Müslümanlar birbirine düştü, birbirleriyle savaştı, buradan birçok mezhep, zaman içinde sayısız tarikat oluştu.

Yalnız Sünni Müslümanlık açısından konuya baktığımızda, kurumsallaşmış yapıları bir yana bıraksak bile bireysel ölçekte de herkesin dini inançlarında, dinden beklentilerinde büyük farklılıklar hemen ortaya çıkıyor. Yoksulun Müslümanlığı ile zenginin Müslümanlığı birbirine zıt, zalimle mazlumun bu dini algılayışları bambaşka. Muktedir olanlar, bu dünya ile ilgili hesaplarını bu dünyada görüyor, mala mülke doymuyor, suçlu gördüklerini cezalandırıyor; güçsüzler ise asıl zenginliğin, huzurun, eşitliğin öte dünyada olduğuna ve zalimlerin, haksızların orada hesap vereceğine inanıyor.

"İmdat! Burada bir Müslüman yok mu?"

Halk arasında biri haksızlığa uğradığı, zulüm gördüğünde, imdat arayışı şu sözlerle dile gelir:

—*Burada hiç Müslüman yok mu?*

Bu sözlerdeki “*Müslüman*”, yiğit, hak sever, koruyucu, yani adam gibi adam anlamı taşır.

Hepimiz Müslümanız. Ancak bu hepimizin namaz kıldığı, oruç tuttuğu, hacca gittiği anlamına gelmez. Müslüman toplumlarda bunlar çoğu kişinin pek de umurunda değildir. Bunlara kafa yormaya da uğraşmaz. Çoğunluk, günlük hayatıyla meşguldür. Beslenmek, barınmak, üremek, iş sahibi olmak ve işinde yükselmek çocuklarının geleceklerini sağlamak, diğer insanlarla iyi geçinmek gibi işlerde referans alacağı değerler dinsel değildir.

Buna rağmen insanlar, kendilerine “*Dinsiz, Allahsız!*” denilmesinden hoşlanmazlar. Bu sözcükler halk dilinde hiçbir kurala bağlı olmayan, zalim, acımasız anlamlarına gelir. Toplumuyla uyumlu yaşamak isteyen akli başında hiç kimse, “*Ben Müslüman değilim, ölünce beni Müslüman mezarlığına gömmeyin.*” demez. Bunu ancak kendisi için gereksiz bir farkındalık yaratmak isteyerek ilgi çekmek isteyen bazı aydınlar yapar...

Bilimi kendine kılavuz edinmiş, alın yazısını halkın alın yazısı ile birleştirmiş, onları sömürüye ve zulme karşı harekete geçirmek isteyen toplumcu aydınların üslubu değildir bu. Nazım Hikmet, bir köy mezarlığında iki emekçinin arasına gömülmek istemiştir. Türkiye’deki bu köy mezarlığı, bir Müslüman mezarlığından başka bir yer değildir.

Türkiye’de Tanzimat’tan beri gelişen düşünce akımları içinde, Türklerin Müslüman oldukları için geri kaldıkları gibi bir akım da revaç buldu. Bu insanlar, ülkeyi kurtarmak için önce milleti İslam etkisinden ve kimliğinden koparmak gerektiğini düşündüler. Bu, toplumcu düşünceyle ilgili olmayan düpedüz bir burjuva akımıdır. Ancak kendisine toplumcu diyen bazı aydınların da böyle düşünüp davrandığı görülüyor. Onlara göre Hristiyanlık, Müslümanlık’tan daha iyi bir dindir. Bu nedenle dinlerini değiştirenler az oldu ise de önemli bir bölümü her türlü dinsel ritüelle bağlarını koparmayı ilericilik saydılar.

Bütün bu anlayışlar, iktidarların genel ve serbest oyla belirlenmediği dönemlerin ürünüdür. Ne zaman ki, iktidara gelmek için halkın desteği gerekli oldu, bu tutumun sahipleri açığa düştüler.

Müslümanlık bir kimliktir

Oysa kendileri kabul etsinler veya etmesinler, onlar da Müslüman'dır. Çünkü Müslümanlık, Türklük gibi bir toplumsal kimliktir. Daha doğrusu kimliğin önemli bir unsurudur. Bu kimliği bireylerin kendileri seçmiyor. Nasıl Türk ana babadan doğan bir çocuk Türk ise, Müslüman bir ana babadan olan çocuk, aynı zamanda bir Müslüman kimliğinin içine doğar. Hatta erkek çocuklar, bu kimliği kazansın diye kendi iradesi bile oluşmadan sünnet ettiriliyor. Evde kimse oruç tutmasa da ramazan günleri top atışlarıyla sofraya oturuluyor, yakınlarında bir cami varsa kulakları oradan beş vakit yükselen ezan seslerine alışıktır. Öldükleri zaman cenazesi Müslüman geleneklerine göre yıkanacak, ibadethanenin avlusunda yapılacak bir dini törenden sonra Müslüman mezarlığına, ayakları doğuya, başı batıya doğru, yüzü Kâbe'ye dönük olarak konulacaktır.

Her ülkede, dinsel toplulukların böyle gelenekselleşmiş kuralları vardır. Bir aydın için bunların dışına çıkmanın ne kendisine, ne topluma bir faydası vardır. Müslüman kimliğini reddeden bir aydın, halkı için bir kayıptır.

Evet, tarih boyunca din bezirgânları birçok insanı isyan ettirmiştir. Günümüzde de dini siyaset ve ticaret aracı olarak kullananlar, insanları "*dinden imandan çıkarmakta*"dır. Ama hiçbir halkçı, toplumcu, gerici yönetimlere duyduğu nefret sonucu Müslüman kimliğine reddetme yoluna gitmemelidir.

İslamiyet'in Arabistan'da o zamanın toplumsal yapısını ileri bir aşamaya taşıyarak devrim yarattığını düşünürsek, günümüzün en iyi Müslümanlarının devrimciler olduğunu söylemek gerekir. Ülkesinin bağımsızlığını, halkının birliğini, dirliğini düşünen, onların gönenci için çalışan, adil, bütün insanları kardeş bilen bir insandan daha iyi Müslüman olur mu? Bunlar, yalnız Müslüman değil, aynı zamanda en iyi Müslümanlardır da...